

ALUMNIVERENIGING VAN HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN
EN HELICON MBO VELP / MAART 2017

WA1 MAGAZINE

VVA Larenstein in Benin

Remco Valk wil onderwijs
en bedrijfsleven verbinden

Experimenteren
met voedselbossen

COLOFON

Hoofredactie

Doede Wessels (VVA), Ria Dubbeldam (gaw)

Redactie

Christel Klaren (VVA), Tamara van Tricht, Carla Schütte,
Edwin Vriezen, Melanie Koning, Leonie Heutinck

Redactieadres & ledenadministratie

VVA Larenstein
Postbus 350, 6880 AJ Velp
T 026-3695725
E redactie@vva-larenstein.nl
E administratie@vva-larenstein.nl
www.vva-larenstein.nl

Advertentieverkoop

Medialijn bv, Sandra Hepping
T 0314-763735
E s.hepping@medialijn.nl

Opzeggen lidmaatschap

Schriftelijk voor 1 december 2017.

Copyrights

Het auteursrecht berust bij de uitgever en de auteurs.
Overname van artikelen wordt gewaardeerd, mits voorzien
van een deugdelijke bronvermelding.

Aansprakelijkheid

De uitgever en auteurs streven naar juistheid van de
informatie. De uitgever en auteurs aanvaarden geen
aansprakelijkheid voor schade die het gevolg is van
handelingen gebaseerd op onze informatie.

VVA-bestuur

Voorzitter / Wim Glaap

E voorzitter@vva-larenstein.nl

T 06-50237939

Penningmeester / Peter Wegdam

E penningmeester@vva-larenstein.nl

T 06-18452416

Secretaris / vacant

E secretaris@vva-larenstein.nl

Bestuurslid Communicatie & Social Media / Jan Abelen

E communicatie@vva-larenstein.nl

T 06-37482861

Bestuurslid Regiozaken / Wilco van Hout

E regiozaken@vva-larenstein.nl

T 06-83608249

Regiocoördinatoren

Noord / Marije Kattenwinkel

E noord@vva-larenstein.nl, T 06-18723541

Oost / Henk Vrieling

E oost@vva-larenstein.nl, T 06-19366667

Zuid / Trudy Bus en Arian Bossers

E zuid@vva-larenstein.nl, T 06-54741821

West / Martin Lenferink

E west@vva-larenstein.nl, T 06-26108872

Coördinator Helicon / Gerben de Graaf

E mbcs@vva-larenstein.nl, T 06-12890400

Opdrachtgever / VVA Larenstein

Uitgever / VVA Larenstein en gaw ontwerp+communicatie

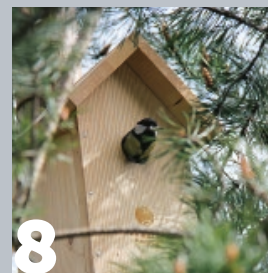
Druk / Senefelder Misset

Vormgeving / gaw ontwerp+communicatie, Wageningen

Oplage / 4.000

Coverfoto / Wilco van Hout

ISSN 1879-422X

ALUMNIVERENIGING VAN HOGESCHOOL VAN HALL LARENSTEIN EN HELICON MBO VELP / MAART 2017

INHOUD / 1 / 17

4

VVA adviseert in Benin

VVA-bestuurslid Wilco van Hout en VHL-docent Harrie van Rosmalen
bezochten Benin voor een project met de Université d'Abomey-Calavi.

8

Klimaatbestendige steden: een onomkeerbaar proces
Overheden hebben het volop over klimaatbestendige steden. Van der Tol
heeft er een concept voor.

10

Onderwijs en bedrijfsleven verbinden

Remco Valk is al 32 jaar VVA-lid. Als nieuwe directeur van Helicon MBO
Velp wil hij de banden aanhalen.

12

'Een passende match; dan is mijn missie geslaagd!'
Op loopafstand van Van Hall Larenstein runt Nicole Behnke wervings- en
selectiebureau Hall4 voor vacaturematches in de groene leefomgeving.

14

WASH noodhulp om mensenlevens te redden

Marco Visser zet zich in voor advisering aan hulporganisaties over
hun humanitaire water-, sanitatie- en hygiëneprojecten.

17

VVA-lid Hans Hofmeester

Het was zijn zoon die hem op het idee bracht om arbeidshygiënist te worden.

18

Experimenteren met voedselbossen

Park Lingezegen is een innovatieve leer- en onderzoeklocatie.

Tijdens de VVA-excursie kan iedere deelnemer inspiratie opdoen. Bijvoor-
beeld over voedselbossen.

20

Stelling: Slopen maar die wederopbouwarchitectuur

Tijdens een VVA-excursie werd de wederopbouwarchitectuur van
Nagele bekeken. Nederland staat vol met woningen en portiekflats
uit die tijd. Wat daarmee te doen?

22

Nagele vernieuwt met het Onderzoekslab

Licht, lucht en ruimte moesten het dorp doen sprankelen.
Maar tijden veranderen. Het ontwerp is aan een upgrade toe.

Verder

VVA-nieuws & agenda / column Erwin van den Berg

VVA Larenstein, een vereniging om trots op te zijn

Wim Glaap. foto Otto Vaessen

De afgelopen maanden hebben in het teken gestaan van samen nadenken over de toekomst, samen met de opleidingen Van Hall Larenstein en Helicon, studenten, afgestudeerden, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties. VVA Larenstein staat volop open voor participatie en samenwerken.

Het jaarplan van de VVA staat dit jaar in het teken van bekende zaken zoals het organiseren van excursies, netwerkvondten, de VVA Carrièredag maar ook – en dat is nieuw – voorlichting geven tijdens de open dagen en het informeren van studenten over wat de VVA voor hen kan betekenen.

Het excursieprogramma loopt vanaf dit jaar gelijk op met het schooljaar om zo de studenten de gelegenheid te geven makkelijker aan te sluiten bij de excursies. Hiermee hoopt de VVA dat afgestudeerden en studenten meer met elkaar in contact komen. Netwerken wordt hierdoor nog interessanter. Het delen van kennis en ervaring is een must.

Na het succes van vorig jaar organiseren we dit jaar opnieuw een buitenlandse excursie. In het najaar gaan we naar Cork in Ierland. Het organisatiecomité is druk bezig om de laatste puntjes op de i te zetten. Samen met afgestudeerde VVA'ers in Ierland wordt een interessant programma in elkaar gezet. We houden u op de hoogte. De eerste informatie vindt u nu al in dit magazine.

Ook gaat de VVA verder inzetten op digitale communicatie, zowel voor de leden als voor de studenten (onze toekomstige leden). De studenten gebruiken het digitale netwerk voor de alledaagse communicatie. Zij hebben de VVA gevraagd hier meer aandacht aan te besteden. Om hieraan gehoor te geven, willen wij proberen gedurende het jaar hier meer invulling aan te geven.

Het bestuur is blij met alle vrijwilligers en medewerkers die samenwerken aan de alumnivereniging van morgen. Nu secretaris Ruben de Haan per 1 januari afscheid heeft genomen, willen we hem op deze plaats bedanken voor zijn inzet. Het bestuur zoekt onder meer voor de vrijgekomen bestuursfunctie een nieuwe vrijwilliger, maar ook andere vrijwilligers die het bestuur en/of een commissie willen versterken zijn van harte welkom: mensen die bereid zijn één dag per maand te besteden aan onze vereniging.

Wil jij ons helpen of wil je meer informatie, neem contact op met het verenigingsbureau of stuur een mail naar mij: voorzitter@vva-larenstein.nl.

Tomorrow's world offers opportunity in the future

Wim Glaap, voorzitter VVA Larenstein

VVA adviseert in Benin

Het was een bijzondere reis die VVA-bestuurslid Wilco van Hout en docent Harrie van Rosmalen van hogeschool Van Hall Larenstein samen maakten. Op 8 januari stapten ze in het vliegtuig naar Benin om de Université d'Abomey-Calavi (UAC) te adviseren over het opzetten van een alumnibeleid.

Excursie naar de vissersgemeenschap in de lagune bij de stad Cotonou.

Zijn spreekvaardigheid in de Franse taal reikt niet verder dan middelbaar schoolniveau, toch leek het Wilco van Hout een uitgelezen kans om Harrie van Rosmalen te vergezellen. Samen zouden ze de VHL en de VVA vertegenwoordigen op die grote universiteit in Cotonou, waar maar liefst 80.000 studenten studeren. Ze zouden er deelnemen aan een studiedag over alumni-beleid; een project dat onderdeel is van een breder samenwerkingsproject tussen VHL en universiteiten in Benin en dat wordt gefinancierd door de NUFFIC.

IJzel en warmte

Het was een reis van contrasten. Terwijl Van Hout naar Benin afreisde, was er in Nederland ijzel op komst. 'Op het station zat een Afrikaanse dame die omkwam van de kou. Hier was het min 5 graden en toen wij tegen de avond in Benin arriveerden was het daar nog steeds een graad of dertig.' Van Hout en Van Rosmalen werden opgehaald met een speciale auto van de universiteit en naar het hotel gebracht. Omdat het de volgende dag zondag was, kon de universiteit nog niet worden bezocht. De tijd besteedden ze daarom aan het bezoeken van een vissersgemeenschap die in paalwoningen woont in de lagune, waar de stad Cotonou ook aan ligt. 'Harrie stelde voor de vrije dagen dit soort uitjes voor. Hij kent Benin al langer. Hij heeft

jaren in Burkina Faso gewoond en is voor VHL al eerder in Benin geweest.'

Voorbereiding studiedag

Maandag 9:00 uur was het zover: beiden werden verwacht op Université d'Abomey-Calavi en opgehaald met de auto. Bij de ingang werden ze gefouilleerd en daarna mochten ze door naar het grote, kazerneachtige terrein. De maandag en de woensdag – dinsdag was een nationale feestdag – werden gebruikt om de geplande studiedag op de donderdag inhoudelijk en organisatorisch voor te bereiden. Van Hout en Van Rosmalen werkten hiervoor samen met Rosaline Worou, coördinator van het Nuffic-project, Hervé Couthon, administratief coördinator en Wilfrid Ahouansou, voor de inhoudelijke voorbereiding namens de universiteit. 'Al vrij snel kwam iemand even binnen om ons de hand schudden. Het bleek de rector van de universiteit te zijn. Niet veel later kwam ook de vicerector, professor Souaibou Farougou, even kennismaken.'

Stroomuitval

Ruim veertig mensen namen deel aan de studiedag, waaronder de vicerector die door zijn aanwezigheid het belang dat de universiteit aan het alumnibeleid wil geven onderstreept. Na enkele voordrachten vanuit de universiteit, waren Van Rosmalen en Van Hout

Overleg over de studiedag met projectcoördinator Rosaline Worou, VVA-bestuurslid Wilco van Hout, VHL-docent Harrie van Rosmalen en Hervé Couthon namens de universiteit.

aan de beurt. 'En toen viel de stroom uit. Er werd een generator aangezet, het licht ging aan maar ons scherm bleef uit. Tot we in onze presentatie zo ongeveer bij de beelden waren beland. Het scherm ging alsnog aan. We vertelden over de VVA die al meer dan 110 jaar bestaat, de doelen van een alumni-organisatie, de activiteiten die we organiseren zoals excursies, de Carrièredag, trainingen, reünies en hoe we een database van afgestudeerden en actieve (contributie betalende) leden bijhouden. Ook organisatorische zaken zoals het VVA-bureau met twee deeltijdmedewerkers en het functioneren van het VVA-bestuur kwamen ter sprake en we gaven een toelichting op de verschillende communicatiekanalen: website, magazine, Facebook, Twitter en LinkedIn.

Vragen

'Hierna kwam het vragenuur. Iemand vroeg wat mij bezielt om als vrijwilliger zoveel tijd te steken in alumnibeleid en helemaal naar Benin te komen. Ik legde uit dat ik op Larenstein een mooie studietijd heb gehad en dat mij motiveert daar iets voor terug te doen. Ik heb er plezier in om me voor de VVA in te zetten. Je ziet wat bijvoorbeeld de excursies opleveren.' Er bleek interesse in de statuten

en reglementen van de VVA. Van Hout aptte gelijk naar de VVA-voorzitter om ze op te vragen. De studiedag was geslaagd. Aan het einde werd gevraagd wie er verder vorm aan een alumnibeleid wil geven. 'Diverse handen gingen de lucht in.' Sommige faculteiten hadden al een start gemaakt met registratie en inzet van alumni bij het onderwijs, anderen zijn nog niet zo ver, maar willen dit graag mee opzetten.

Tv-optreden

Op vrijdag 13 januari zijn de resultaten van het seminar besproken met Worou, Couthon en Ahouansou. Ze kregen de beschikking over de VVA-statuten en het huishoudelijk reglement, maar deze moeten nog wel worden vertaald. 'Mijn indruk is dat er een positieve druk op staat om er echt wat van te maken. Het hoogtepunt was een optreden op de nationale televisie van Benin, vindt Van Hout. Van Rosmalen werd na afloop van de studiedag geïnterviewd over het doel opzetten van een alumnibeleid en inderdaad: 's avonds werd het item uitgezonden.

TEKST RIA DUBBELDAM,
FOTO'S WILCO VAN HOUT

Harrie van Rosmalen wordt geïnterviewd door de nationale televisie.

De studiedag over het alumnibeleid.

Per direct PROJECTLEIDER Onderhoud gezocht!

Ontwikkel vandaag het omvormingsbeheer van morgen.

Van der Tol draagt bij aan de klimaatbestendige stad van de toekomst met de focus op Waterbeheer, Biodiversiteit, Urban heat island effect en Sick building syndrome.

Bekijk deze vacature Projectleider Onderhoud op vandertolbv.nl/carriere-kansen/werken-bij-van-der-tol/ en solliciteer direct!

vacature

VVA-netwerkborrel in teken van gemeentelijke natuurmonumenten

Gemeentelijke natuurmonumenten: bestaan die dan? Getriggerd door de titel bezochten VVA-leden en VHL-studenten op 31 januari de LaarX-lezing verzorgd door professor Joop Schaminée, gespecialiseerd in plantengemeenschappen en verbonden aan Wageningen UR en Radboud Universiteit Nijmegen. Aansluitend aan de lezing bood de VVA een netwerkborrel aan.

Wilgen knotten met kinderen in Maasbree.

Tijdens de lezing van Schaminée werd al snel duidelijk: gemeentelijke natuurmonumenten is een voorstel, naar analogie van de indeling van monumentale gebouwen in

Nederland. Het idee komt voort uit de commissie Van Vollenhoven, waar Schaminée deel vanuit maakt. De commissie pleit in haar eindrapport 'Monumenten: Inspiratiebron voor natuur!' (oktober 2015) voor een systematiek van Rijksnatuurmonumenten (Nationale Parken), provinciale natuurmonumenten (provinciale natuurnetwerken, Natura2000-gebieden) en tot slot gemeentelijke natuurmonumenten. Die laatste kunnen een belangrijk vangnet betekenen voor natuur die geen internationale of nationale bescherming geniet en waarvoor geen geld beschikbaar

is, maar die lokaal wél belangrijk wordt gevonden. Door aanwijzing als gemeentelijk natuurmonument ontstaan bij uitstek kansen om het beheer van de natuurgebieden terug te geven aan de lokale bevolking. Dit is goedkoper maar versterkt vooral de betrokkenheid bij en verantwoordelijkheid voor natuur. Bovendien is op lokaal niveau het makkelijker om private financiering te vinden. In iedere gemeente zijn er wel ondernemers die positief staan tegenover het idee om een bijdrage te leveren aan natuur en landschap in de eigen omgeving.

Joop Schaminée.

Om te verkennen hoe gemeentelijke natuurmonumenten in de praktijk kunnen functioneren, heeft Schaminée samen met zijn Wageningse collega Anton Stortelder vijf pilots uitgevoerd: in de gemeenten Tytsjerksteradiel, Peel en Maas, Oost Gelre, Stein en Schouwen-Duiveland. 'Al die gemeenten vullen het op een eigen manier in, maar de uitkomst is overal hetzelfde: een enorme betrokkenheid van mensen.' In april worden de resultaten van de pilot Peel en Maas gepubliceerd in het boek 'Natuur in de buurt'. Na afloop tijdens de borrel werd gedaan wat de bedoeling was: netwerken. Enkele VVA-leden wisten Schaminée te interesseren voor hun lokale project. Afspraken volgen. En Schaminée belooft nog eens op een avond terug te komen. Zijn verhaal is nog niet volledig verteld.

Studenten brengen waarde vrijwillig landschapsbeheer in kaart

Bron: PBL, WUR, CICES 2014

www.pbl.nl

Overall in Nederland werken vrijwilligers aan het landschap: wilgen knotten, poelen schonen of klompenpaden aanleggen. Het belang van hun inzet neemt toe sinds de zorg voor het landschap ook steeds meer een verantwoordelijkheid wordt van burgers. Ze kunnen veel zelf, maar intermediaire organisaties zoals de landschapsbeheerorganisaties in Nederland ondersteunen hen met kennis en materialen.

In het onderzoeksproject 'Evaluatie Vrijwilligersprojecten' zoeken het werkveld – Stichting Landschapsbeheer Gelderland en Landschap Erfgoed Utrecht – en onderwijs – hogeschool Van Hall Larenstein en Groenhorst (MBO) – gezamenlijk uit wat de waarde van het vrijwilligerswerk is.

Het onderzoek, dat tot maart 2018 loopt, gebruikt het concept van ecosysteemdiensten als kader. Ecosysteemdiensten zijn de producten en diensten die natuur en landschap aan de mens leveren, zoals bestuiving en houtproductie. Met deze benadering kijk je niet alleen naar economische maar ook naar landschappelijke en culturele waarden.

De eerste studentengroepen hebben in het najaar van 2016 de ecosysteemdiensten geïdentificeerd, waaraan vijf vrijwilligersgroepen in Renkum bijdragen. Dan blijkt bijvoorbeeld dat het werk van de stichting Biotoopvereniging Zuid-Veluwe niet alleen hun eigen 'groene fitness' is, maar ook dat zij bijdragen aan luchtreiniging en ziekte- en plaagbestrijding. Kennis die in dit project ontwikkeld wordt vloeit terug in het onderwijs.

Personalia

Jeroen Matthijssen

(Tuin- en Landschapsinrichting, VHL, 2008) is na een aantal jaren Noorwegen en Zweden terug in Nederland. Sinds januari werkt hij als landschapsarchitect bij Bosch en Slabbers in Middelburg. Als nieuwe eigenaar van een dijkwoning met grote tuin, kunnen de groene vingers helemaal los. Matthijssen werkte bij karres+brands en in Noorwegen en Zweden bij White arkitekter (Oslo en Göteborg).

Patrick van der Broeck

(Cultuurtechniek, IAHL, 1990) is per 1 januari 2017 benoemd als dijkgraaf van het nieuwe Waterschap Limburg. Het waterschap is ontstaan uit de waterschappen Roer en Overmaas en Peel en Maasvallei. Van der Broeck studeerde aansluitend op zijn opleiding

bij Internationale Agrarische Hogeschool Larenstein Fysische Geografie aan de Universiteit van Utrecht. Hij werd projectleider bij aanne-mingsbedrijf Kanter/Sade Milieu en werkte achtereenvol-gens bij provincie Utrecht, Grontmij en Dienst Landelijk Gebied. In 2006 werd hij wethouder van de gemeente Venray en vanaf 2011 was hij lid van Gedeputeerde Staten van de provincie Limburg.

Leonie Heutinck

(Tuin- en Landschapsinrich-ting, VHL, 2008) werkt sinds oktober 2016 bij gemeente Oost Gelre als medewerker openbaar groen en landschap. Na haar studie begon ze als junior onderzoeker bij Alterra, hierna was ze adviseur bij Hannink Landschaps- en Tuinadvies en vervolgens medewerker teamcaptain bij Liander. 'Toen de vacature in Oost Gelre voorbij kwam, dacht ik: dit is op mijn lijf geschreven en nota bene in mijn eigen gemeente.'

Heb je een nieuwe baan, ben je als zzp'er aan de slag gegaan, heb je een bedrijf opgezet of heb je een prijs gewonnen? Of ken je iemand anders die je graag in deze rubriek voor het voetlicht wilt brengen? Geef het door aan de redactie: redactie@vva-larenstein.nl of het VVA-bureau: administratie@vva-larenstein.nl.

STUDIEVERENIGING
LaarX

unieke vertoning
LEVENDE RIVIER

aansluitend Q&A
Ruben Smit!

Maandag 3 April
Inloop vanaf 18:00
€5 entree

Kijk voor meer informatie
op www.svlaarx.nl of op
onze facebookpagina

**Koop nu je tickets
via de QR code!**

Exclusieve
filmhuis en
bioscoop
beelden nu ook
voor LaarX!

Helicon MBO Velp beste bosbouwschool

Het Forestry Team van Helicon MBO Velp sleepte op 10 januari tijdens de Groene Sector Vakbeurs in Hardenberg de titel Beste Bosbouwschool in de wacht. Helicon MBO Velp mag zich een jaar lang beste bosbouwschool van Nederland noemen. In een speciaal opgebouwde arena vonden de wedstrijden voor scholen plaats. Elk zaagteam bestond uit vier personen. De wedstrijd omvatte drie individuele onderdelen: ketting wisselen, schijven zagen en snelheidsbaan. Het

laatste onderdeel was een gezamenlijke estafette. Het Forestry Team van Helicon MBO Velp – Helmer Weterings, Tibor Jókövi, Jelmer de Jong en Lars van Bijsterveldt – scoorde goed op alle onderdelen en dat leverde uiteindelijk de eerste plaats op. Twee leerlingen uit het Forestry Team – Helmer en Tibor – hebben zich geplaatst voor het EK Forestry Skills in mei in Zwitserland.

Klimaatbestendige steden: een onomkeerbaar proces

Klimaatbestendige, klimaatneutrale en milieuvriendelijke steden. Overheden hebben het er volop over. Wat gebeurt er in de praktijk? Tijdens de VVA Carrièredag afgelopen najaar viel hoveniersbedrijf Van der Tol op met haar integrale aanpak ECOstad voor milieu-ecologische oplossingen in grootstedelijke omgevingen.

Binnenkort wordt een woonblok op IJburg opgeleverd, dat bijna honderd procent is afgekoppeld van het riool. 'Het water van de daken komt via een mini-beekstelsysteem in een gemeenschappelijke tuin, waar het door voorzieningen zoals moeraszones en wadi's in de grond infiltreert. Het dakgroen op de daken (Sedum) beperkt de hoeveelheid regenwater die van het dak komt met 60 procent', legt commercieel directeur Aart Veerman uit. Bij het IJburgproject ligt de focus op watermanagement om klimaatverandering het hoofd te bieden. 'Twee andere pijlers van ECOstad die de voordelen van groen in de stad benoemen – bevordering biodiversiteit en vermindering urban heat island effect – liften er vanzelf in mee.' De laatste pijler van ECOstad, aanpak van

het sick building syndroom, is in IJburg geen issue, maar het is wel een belangrijk item. 'Het is een vakgebied dat nog sterk in ontwikkeling is', aldus Veerman. 'De eerste resultaten van onderzoek naar de relatie tussen luchtkwaliteit en planten geven aan dat er positieve effecten voor medewerkers zijn. In kantoren wordt binnengroen nog vooral gebruikt om de ruimte prettiger aan te kleden, terwijl er veel meer mee te behalen valt', aldus Veerman, die in 1987 afgestudeerd is aan de Rijks Hogere School voor Tuin- en Landschapsinrichting in Boskoop.

Kennisoverdracht nodig

Twee jaar geleden vatte Van der Tol het plan op om serieus een aanpak te ontwikkelen voor een totaalconcept

voor groen in de stad. Vorig jaar zomer, vlak voor de VVA Carrièredag, was het klaar. Veerman: 'We merkten dat onze klanten – woningbouwverenigingen, projectontwikkelaars en grote aannemers – in tegenstelling tot overheden nog niet zo erg bezig waren met de positieve klimaat- en milieueffecten van groen in de stad. Ze weten vaak niet zo goed hoe ze daarvoor groen kunnen inzetten. We meenden dat er in de communicatie en kennisoverdracht iets moest gebeuren, en hebben dat onder de noemer ECOstad gevat.'

De grootstedelijke hovenier en terreininrichter probeert het belang van een klimaatbestendige en milieuvriendelijke stad op projectniveau tussen de oren te krijgen. Veerman geeft een voorbeeld. 'We hebben een aantal corporaties in Amsterdam als klant. Ze hebben veel tuinen, vaak slechts in gebruik als kijk- of gebruikstuin. Er is onvoldoende bewustzijn dat je er ook iets met biodiversiteit kunt doen. Om een statement te maken hebben we eens bij de oplevering van een tuin als ludieke actie een aantal vogelhuisjes geschonken. Met minimale toevoegingen zijn grote effecten te bewerkstelligen voor vogels, bijen en vlinders. Komen die toevoegingen in heel de stad, dan wordt er wezenlijk iets bereikt.'

Experimenteren in eigen huis

Op hun eigen vestiging in Berkel en Rodenrijs is een voorloper van het ECOstad-concept uitgevoerd vanuit de gedachte: veranderen de wereld, begin bij jezelf. 'Bij de nieuwbouw in 2010/2011 hebben we een aantal maatregelen geïmplementeerd, die terug te vinden zijn

De groene gevel en het groene dak van het kantoor van Van der Tol in Berkel en Rodenrijs.

Impressie Blok 54 op IJburg. Ontwerp Arons en Gelauff.

in ECOstad. Waar kan je beter en veiliger experimenteren dan in eigen huis?' Het hoofdpand en de loods hebben hellende vegetatiedaken, de loods is voorzien van zonnecellen. De lichtvoorziening binnen gebeurt met ledlampen. De buitenmuren van de loods hebben verticaal groen voor het stimuleren van de biodiversiteit: de beplanting biedt voedsel en bescherming aan insecten en vogels. Vlinders kunnen terecht op de daktuin. De parkeerplaats is voorzien van grasbetonstenen. Het regenwater van de parkeerplaats wordt samen met het water van het dak geleid naar een ondergrondse tank. Het water wordt hergebruikt voor het doorspoelen van toiletten, het beregenen van de groengevels en het wassen van de auto's. De gebruikte bouwmaterialen zijn duurzaam en volledig recyclebaar.

Gaandeweg

Al gaat het Veerman nog niet snel genoeg, het gedachtegoed van klimaatbestendige steden begint langzamerhand post te vatten. Maar Veerman verbaast zich er wel over dat overheden nog steeds zo af en toe bij nieuwbouw nauwelijks randvoor-

waarden stellen. 'Neem Amsterdam die zich profileert als Gezonde Stad voor een groener, schoner en slimmer Amsterdam. Instanties zijn in het leven geroepen om dat onder de aandacht te brengen en te promoten. Toch zie ik bij lang niet alle bouwprojecten de doelstellingen van de Gezonde Stad geïmplementeerd worden.' Ach, eigenlijk weet Veerman best dat dit soort processen tijd nodig hebben. Hij refereert aan de introductie van de daktuinen. 'Zo'n twintig jaar geleden was bijna geen hoveniersbedrijf ermee bezig. Nu zie je allerlei gremia ontstaan, waarbij ook overheden betrokken zijn. Voor klimaatbestendige steden zal ook een tijdspanne van twintig à dertig jaar nodig zijn. Alleen al vanwege vervanging van riolerings systemen. Die worden in een periode van zestig jaar afgeschreven, wat een blokkade oplevert voor snel handelen.' Toch ziet Veerman een onomkeerbaar proces. 'Ons vakgebied is aan het veranderen. Voorheen hield ons vakgebied zich bezig met cosmetisch en esthetisch. Er komt een extra dimensie bij: de prestatie van groen. De ontwikkeling heeft tijd nodig, ook omdat wetenschappelijk

onderzoek in praktische kennis omgezet moet worden. Dat proberen we ook in ECOstad te doen. We staan nog maar aan het begin.'

In de genen

Van der Tol vindt de omslag naar klimaatbestendige steden zo belangrijk, dat in februari een bijeenkomst is georganiseerd voor het voltallige personeel. 'Weerman Reinier van den Berg vertelde over klimaatverandering, de zwaardere buien en toename van de overlast. Vervolgens zijn in een aantal brainstormsessies ideeën ingebracht. We vinden het belangrijk dat klimaatbestendigheid in de genen van onze medewerkers komt te zitten. Door de bijeenkomst zien we nu al dat het meer wordt gedragen. Medewerkers benoemden soms heel frisse ideeën. Die gaan we verder onderzoeken. Mogelijk eindigen er een aantal uiteindelijk als maatregel in ECOstad.'

TEKST RIA DUBBELDAM, ILLUSTRATIES VAN DER TOL

'Mijn missie is onderwijs en bedrijfsleven verbinden'

Remco Valk, de kersverse directeur van Helicon MBO Velp, is al 32 jaar VVA-lid. Tot nog toe kwam hij – jammer genoeg – weinig toe aan deelname aan VVA-activiteiten. Nu als Helicon-directeur wil hij de banden aanhalen. 'Ik ben heel erg van het samenwerken.'

'Netwerken, elkaar vinden; ik ben ervan overtuigd dat dat een enorme toegevoegde waarde heeft. Alles wat ik vanuit mijn nieuwe functie kan doen om de VVA meer op de kaart te zetten en om Helicon-leerlingen ervan te overtuigen dat ze van de vereniging gebruik kunnen maken, zal ik niet nalaten. Ook in het kader van een leven lang leren. Daarin kan de VVA faciliteren. Ze organiseert kennisbijeenkomsten en allerlei workshops, of het nou over social media gaat of leren netwerken.' Eerlijk is eerlijk, zijn eigen eerste actieve deelname aan een VVA-activiteit dateert nog maar van kort geleden. In september deed Remco Valk mee aan de excursie Biesbosch en Noordwaard. Eindelijk had hij, zo tussen twee banen in, tijd. 'Ik zat in de sollicitatieprocedure bij Helicon, maar wist nog niet dat ik het zou worden.' Op 1 november begon hij aan zijn nieuwe functie.

Bedrijfsleven

Valk studeerde Bos- en Natuurbeheer aan de toenmalige HBCS (1984). Jaren werkte hij als afdelingshoofd bij Heidemij Bomen-dienst (het latere Arcadis) en daarna als directeur bij Helvoirt Groenprojecten. Na 32 jaar in het bedrijfsleven was hij toe aan een nieuwe uitdaging. 'Ik sparde met vijftien mensen in mijn netwerk en zij hadden allemaal zoiets van: het onderwijs,

'Alles wat ik kan doen om de VVA meer op de kaart te zetten, zal ik niet nalaten'

dat is jouw ding: kennis overbrengen en verbinden, maar ook omdat je al veel met het onderwijs gedaan hebt. Zelf voelde ik ook voor het onderwijs, en toen kwam die vacature voorbij.'

Kloof dichten

Zijn missie is het verbinden van onderwijs en bedrijfsleven. Hij ziet nog een enorme kloof tussen beide. 'Het bedrijfsleven wil graag docenten over de vloer om de laatste stand van technieken en ontwikkelingen over te brengen. Daarmee krijgen bedrijven medewerkers die beter aansluiten bij de praktijk. Het is echter moeilijk om docenten te bewegen naar bedrijven te gaan. Ik merk het nu zelf ook. Als je hier 's morgens bij Helicon binnenkomt, word je volledig in beslag genomen door wat intern gebeurt. De buitenwereld bestaat bijna niet meer, terwijl ik in de groene aannemerij gewend was om juist buiten te zijn. Dáár zitten de opdrachtgevers, de projecten. Ik wil de komende jaren het contact met de buitenwereld vergroten. Het is een stukje cultuurverandering. Docenten zullen hun schroom moeten laten varen. Mogelijk zijn docenten bang dat ze door de mand vallen qua actuele kennis en kunde. Maar het bedrijfsleven wil docenten helemaal niet afvallen, ze wil docenten voeden. Misschien kan ik nu van binnenuit een bijdrage leveren aan het dichten van de kloof. Het bedrijfsleven

In september nam Remco Valk deel aan de excursie Biesbosch/Noordwaard. Eindelijk had hij tussen twee banen in daarvoor tijd.

heeft het onderwijs nodig en omgekeerd ook. Het onderwijs heeft praktijkopleiders nodig en gastdocenten. Die uitwisseling bestaat al, maar het kan nog veel intensiever.'

Verbinden

Zijn grote netwerk zet hij daarvoor in. Bijvoorbeeld de Nederlandse Vereniging voor Boomverzorgende Bedrijven/VHG Vakgroep Boomspecialisten, waar hij eerder voorzitter van was, en de Nederlandse Vereniging van Taxateurs van Bomen, waar hij een bestuursfunctie vervulde. Groenstudieclub Arnhem en omstreken, waarvan Valk mede-initiatiefnemer was, organiseert al jaren in de winter studie-avonden in het Helicongebouw. Het contact met de Groenstudieclub wil hij uitbouwen, naar het model van een soortgelijke groenstudieclub in Brabant, die Valk heeft opgericht toen hij in Brabant werkzaam werd. Het onderwijs sloot zich destijds al snel aan. 'Ook studenten komen naar de bijeenkomsten van de Brabantse groenstudieclub. Ze netwerken met het werkveld, regelen zelf deels stages en soms zelfs banen. Zoiets kunnen we ook opzetten voor Groenstudieclub Arnhem en omstreken. Bijvoorbeeld met studievereniging LaarX van VHL, waar Helicon nu ook in participeert. Ik heb de studievereniging in contact gebracht met de Groenstudieclub Arnhem e.o.. Vanaf nu gaan ze informatie uitwisselen en participeren in elkaars activiteiten. Het is mooi als de VVA zich er ook bij aansluit.'

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S HANS DIJKSTRA/GAW.NL
EN PAULIEN VAN DEN AKKER

COLUMN

Alumnus van het Jaar

En zo ben je na een verkiezingsstrijd met drie andere Larensteiners dan Alumnus van het Jaar. In het vorige magazine heb je daarover al gelezen. Dit jaar aan mij de eer om deze plaats in het magazine in te vullen. Dat doe ik graag.

Netwerken, verbindingen leggen, samenwerken zijn voor mij begrippen die de rode draad zullen vormen voor mijn columns. Daarmee wil ik inhoud geven aan die prachtige eretitel Alumnus van het Jaar – Vereniging van Afgestudeerden van hogeschool Van Hall Larenstein en je meenemen in het 'leven' na jouw studietijd. Een 'leven' dat begint bij de eerste dag dat je een studie aan Van Hall Larenstein begint oftewel de eerste dag van de Kennismakingsweek. In die week wordt de basis voor jouw netwerk gelegd.

Drie kerels die ik tijdens mijn Kennismakingsweek heb ontmoet, heb ik bij de verkiezingsstrijd voor de titel Alumnus van het Jaar betrokken. Samen met de twee andere genomineerden voor de wedstrijd worden zij dit jaar in dit magazine geïnterviewd. Zij gaan vertellen wat zij als Larensteiner doen en waar zij zich graag voor inzetten. In deze editie komt 'kalebats' Marco Visser aan het woord. 'Kalebats' is de benaming van een viertal studenten die een keer hun hoofd kaal liet scheren. Marco maakte daar net als ondergetekende deel van uit. Onze relatie is onze gezamenlijke Velpse tijd, wij maken deel uit van het Velpse netwerk. Wij hebben toen samen lol gehad en de verkiezing Alumnus van het Jaar brengt ons nu weer samen.

Wat ik als Alumnus van het Jaar proef is, dat er behoefte is aan een VVA 2.0 die zich richt op Helicon MBO Velp voorheen MBCS en alle alumni van de hogeschool Van Hall Larenstein en al haar voorgangers. Dat is nog niet gemakkelijk. Want de oude hogescholen waren bolwerken van trots. Was als student(e) je standplaats Bolsward, Leeuwarden, Groningen, Deventer, Boskoop, Wageningen of Velp, het maakte tot de midden jaren negentig het verschil. Ook als je daarna aan het werk ging. Tegenwoordig is de standplaats Leeuwarden of Velp. Maar ik durf gerust te stellen dat voor velen de cultuur, de trots van waar je studeert of hebt gestudeerd nog steeds het gevoel bepaalt waarom je lid bent van een studentenvereniging, reünistenvereniging én bijvoorbeeld een vereniging van afgestudeerden zoals de VVA in Velp of Aristaeus in Leeuwarden.

Meer daarover in het volgende magazine.

ERWIN VAN DEN BERG

'Een passende match; dan is mijn missie geslaagd!'

Op loopafstand van hogeschool Van Hall Larenstein in Velp, net aan de andere kant van de A12, vind je het wervings- en selectiebureau Hall4 voor vacaturematches in de groene leefomgeving. 'Het is een heel bewuste keuze mij hier te vestigen', zegt Nicole Behnke. 'Het is dichtbij een deel van mijn klanten, dichtbij mijn oude school en dichtbij de plek waar ik jaren in de werving & selectie heb gewerkt.'

Nicole Behnke loopt geregeld even naar landgoed Larenstein. Voor een intakegesprek bijvoorbeeld met een kandidaat die lang niet meer op VHL is geweest. Ze vindt het leuk een rondleiding te geven en te laten zien wat er zoal is veranderd. Een wandeling maakt bovendien vaak dat gesprekken soepeler verlopen en lopen stimuleert de hersenen. Met deeltijdstudenten, die zo'n vol programma hebben, is het een uitgelezen kans om hen vrijdags te ontmoeten als ze toch op school zijn voor les. Maar ze wandelt er ook ter ontspanning tijdens de lunch of wipt even langs bij bekenden voor een praatje. 'Het heeft echt meerwaarde om zo dicht bij VHL te zitten. Het betekent voor mij thuiskomen, ik heb zeventien jaar op Larenstein rondge-

lopen. Eerst als student Bos- en Natuurbeheer en later tien jaar als medewerker van arbeidsbemiddeling bureau Agrojobs die op Larenstein kantoor hield.

Gevraagd om te solliciteren

Hoe is Behnke eigenlijk in de werving en selectie beland? Na een opleiding Bos- en Natuurbeheer ligt dat niet erg voor de hand. Ze legt het uit: 'Na mijn afstuderen was het lastig om aan werk te komen. Bovendien wist ik dat ik het vakje 'ongeschikt' kon invullen bij veel functies die bij deze opleiding passen. Ik schreef me in bij Agrojobs. Op een gegeven moment kon ik op sollicitatiegesprek naar Limburg, maar had geen auto. Wim van Veldhuizen (consultant) bracht me erheen, net zoals ik nu ook weleens een kandidaat naar een sollicitatiegesprek rijdt. Die functie in Limburg kreeg ik niet, maar Wim had me in de auto wel beter leren kennen. Later belde hij mij op met de vraag of ik wilde solliciteren voor de functie van consultant. Hij zag mij dat wel doen.'

Behnke werd aangenomen, om vervolgens het vakgebied van arbeidsbemiddeling nooit meer te verlaten. Dan moet het wel leuk zijn. 'Dat geldt zeker voor mij', beaamt ze, en ze licht toe hoezeer het vak haar na aan het hart ligt. 'In 2013 besloot Agrojobs te stoppen met bemiddeling in Groene Ruimte en Milieu. Als consultant Groene Ruimte hield daarmee het werk voor mij en mijn collega's waaronder Willem Zevenbergen op. Ik kon echter niet stoppen met dit werk, ik vind het veel te leuk! Ik krijg energie van gesprekken met mensen. Je gaat met iedereen in gesprek over zijn of haar passie, of hij of zij nu ecooloog, architect, rioleringsmedewerker is of in de weg- en waterbouw werkt. Iemand zo bemiddelen dat hij of zij op de goede plek komt, is fantastisch. Dan ben ik gelukkig, het werk is bijna verslavend. In dit vakgebied wilde ik blijven werken.'

Niet de ondernemer, wel ondernemend

De vraag was alleen: hoe? Samen met collega Zevenbergen besloot ze verder te gaan. Begin 2014 was het zover. Hall4 zag het levenslicht met hulp van een investeerder die vertrouwen in het initiatief heeft. Het bedrijf loopt goed, toch besloot Zevenbergen onlangs zich terug te trekken. 'Hij is een buitenmens en zoekt daar zijn passie. Uiteraard erg jammer dat Willem weg is, maar ik vind het moedig en goed dat hij zijn droom najaagt. Dit vraag ik ook aan de mensen die bij mij aankloppen.'

Behnke blijft als het gezicht van Hall4 doorgaan. 'Ik run Hall4, ben er verantwoordelijk voor, neem de beslissingen. Al ben ik niet de ondernemer, ik ben wel heel ondernemend.' De bedrijfsnaam Hall4 roept vragen op: waar komt die vandaan? Het is een mooie anekdote. Behnke: 'Jaren geleden stonden we met de stand op de Dag van de Openbare Ruimte. We zochten iets om onze tafel mee te beschermen, zodat er geen krassen op zouden komen. Willem kwam nietsvermoeënd met een groot bord aanzetten die hij uit een container had gevist. Daar bleek de naam Hal 4 op te staan. Toen we voor de start met z'n tweeën om tafel zaten om een naam voor ons nieuwe bedrijf te verzinnen, kwam het weer bovendien. We vonden het in die tijd al een goede naam. We kunnen beter een fantasienaam nemen, vonden we, dan een naam met groen erin. Omdat je niet weet hoe het vakgebied zich in de toekomst verder ontwikkelt.'

Naam Nicole Behnke

Bedrijf wervings- en selectiebureau Hall4

Vestiging Arnhem

Oprichters Nicole Behnke en Willem Zevenbergen (onlangs gestopt)

Bedrijfsfilosofie Persoonlijk, open en transparant

Opleiding Hogeschool van Hall Larenstein, Bos & Natuurbeheer (2001)

→
www.hall4.nl

Hall4 staat op de VVA Carrièrebeurs in oktober

Nicole Behnke is actief op LinkedIn en Facebook

Persoonlijke benadering

Hall4 is gespecialiseerd in die groene leefomgeving. Er zijn legio bureaus die arbeidsbemiddeling voor groene functies erbij doen, maar niet als kernactiviteit hebben. Bij Behnke is het precies andersom. In ieder geval voorlopig. 'Mijn interesse is breed binnen groen, duurzaamheid en milieu en leefomgeving, maar zeg ook: "Zeg nooit nooit".'

Kenmerkend voor haar aanpak is de persoonlijke benadering. Dat betekent veel tijd steken in gesprekken met kandidaten en bedrijven. 'Ik neem echt de tijd om erachter te komen waar kandidaten blij van worden, waar hun kracht zit. En wil een bedrijf met mij in zee, dan kom ik op bezoek. Om te zien wat de bedrijfscultuur is, wie er werken, wat ze doen; ik wil het bedrijf ervaren. Dan ben ik in staat om een goede match te maken. Bij een bemiddelingsvraag denk ik eerst goed na wie er bij het bedrijf en de functie past. Hiervoor neem ik de tijd, omdat daar volgens mij de kwaliteit in zit. Dit doe ik wandelend of met een kop thee voor het raam. Een vacature communiceer ik via de website en via sociale media.'

Tijdelijk werkgever

Behnke beschouwt zichzelf als een tijdelijk werkgever. 'Mijn medewerkers zien mij gemiddeld drie keer tijdens hun dienstverband. Verder spreek ik ze vaak telefonisch. Werken mensen langer dan een half jaar via mij in een detachingsbaan, dan zie ik ze vaker. Ik begeleid ze in hun werk door loopbaangesprekken, kijk of er cursussen nodig zijn en bespreek of het thuis goed gaat, wat ook heel belangrijk is.' Natuurlijk gebeurt het weleens dat ze een kandidaat niet direct goed kan plaatsen, daarover is ze heel open. 'Dan probeer ik nog wel tips en oplossingen aan te dragen, zodat diegene toch verder kan.'

'Iemand zo bemiddelen dat hij of zij op de goede plek komt, is fantastisch. Soms lijkt ik nog wel enthousiaster dan de kandidaat. Neemt een bedrijf uiteindelijk een detacheerder over, dan kom ik langs met taart! Dan is mijn doel bereikt. Mijn drijfveer is mensen plaatsen en bemiddelen. Of dat gaat via werving & selectie of detachering, is mij om het even.'

TEKST LEONIE HEUTINCK EN RIA DUBBELDAM,

FOTO'S RIA DUBBELDAM

‘Mijn streven is om dé
wereldleider van WASH
noodhulp te worden’

Marco Visser zet hoog in. In 2010 richtte hij als eenpitter WASH for life op voor advisering aan hulporganisaties voor humanitaire water-, sanitatie- en hygiëneprojecten (WASH). Eerst nog naast zijn werk bij een waterschap, maar al snel voltijds. Hij streeft naar een wereldwijd netwerk om echt wat te kunnen betekenen in het redden van mensenlevens.

Het interview vindt plaats op station Utrecht. Praktisch. Marco Visser woont in Noord-Holland en is op weg naar een netwerkbijeenkomst. De aanleiding om hem te interviewen is de verkiezing Alumnus van het Jaar, georganiseerd door de VVA. Hij is weliswaar niet de winnaar, maar heeft er van alles mee van doen. Winnaar Erwin van den Berg nam in het kielzog drie andere VVA-leden mee. Hij wil de prijs delen met andere alumni die zich inzetten voor welzijn en duurzaamheid. Visser weet een goede bestemming. 'De helft heb ik besteed aan kennisontwikkeling; ik heb een workshop gevolgd over financiering, fondsenwerving en hoe je een goede businesscase bouwt. De andere helft schenk ik aan Artsen zonder Grenzen. Die kan het geld goed gebruiken voor het leveren van schoon drinkwater.'

Avontuurlijke inslag

Artsen zonder Grenzen kent hij van binnenuit. Hij heeft er vele jaren voor gewerkt. Eerst als freelance veldwerker eind jaren negentig bij natuurrampen en in conflictgebieden; projecten van twee weken tot vier maanden. Het is het idealisme en zijn avontuurlijke inslag, wat hem zo aantrekt in het werk. 'Ik heb een grote behoefte aan afwisseling. Als ik ergens twee keer geweest ben, ga ik liever naar een ander land en ander project toe.' Al tijdens zijn studie International Land & Watermanagement bij VHL en de MSc-kopstudie Natural Resources Management was hij in het buitenland aan het werk voor hulporganisaties. 'Tijdens mijn thesisonderzoek in Zimbabwe werkte ik als trainee voor Save the Children. Ik zou een half jaar blijven, maar na vier maanden werd ik het land uit gekegeld, omdat ik geen werkvisum had, alleen een toeristenvisum. Mijn werkgever vond het te tricky.'

Voor Artsen zonder Grenzen kwam hij in vluchtelingenkampen en bij klinieken om voorlichting te geven over water, sanitair en hygiëne, maar deed hij ook de aanleg van toiletten en tijdelijke watervoorzieningen. 'Omdat ik vaak als één van de eerste hulpverleners arriveerde in het rampgebied, was ik vaak ook kwartiermaker: kantoor opzetten, lokaal personeel rekruteren en opleiden, de logistiek en het onderhoud van de terreinwagens en zo verzorgen. Artsen zonder Grenzen is fantastisch georganiseerd: kant-en-klare pakket-

'Daar zat ik dan; vijf dagen met één schone onderbroek op een eilandje met niks'

ten met pompen, watertanks en medisch materiaal staan klaar op Schiphol en als er ergens wat gebeurt, een tsunami, cycloon of wat dan ook, wordt er een vliegtuig vol spullen en mensen gestuurd. In drie jaar heb ik een tiental projecten gedraaid. Ik was vrijwel continu van huis.'

Uitstapje naar waterschap

Op het hoofdkantoor van Artsen zonder Grenzen in Amsterdam kwam een positie vrij als adviseur WASH en groeide hij door tot afdelingscoördinator. 'Ik was veel meer in Nederland, maar maakte nog wel veel korte trips om projecten te monitoren, advies te verlenen, te ondersteunen en soms om nieuwe projecten te starten, bijvoorbeeld na de tsunami in Azië.' Dat moet wel indrukwekkend zijn, zo'n natuurramp, zou je verwachten, maar Visser is nuchter. 'Ach, eerder als veldmedewerker in Congo was het bommen en granaten.' De altijd rusteloze Visser hield na zes jaar de coördinerende functie voor gezien. Hij zocht een baan in het gebied waar hij geboren en getogen is en terug naar was verhuisd: West-Friesland (NH). Bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier kon hij aan de slag als projectleider realisatieprojecten, zoals verbouw en nieuwbouw van afvalwaterzuiveringen, pompgemalen en dijkverzwaringen. 'Direct na mijn aanstelling polste ik de interesse voor ontwikkelingssamenwerking bij HHNK. Maar de tijd was er helemaal niet naar: bezuinigen. Toen besloot ik om naast mijn baan voor mezelf te beginnen met WASH for life. Vanuit huis deed ik klussen als projectvoorstellen schrijven, subsidies aanvragen. En ik spaarde vakantiedagen op voor korte evaluaties in het buitenland voor het Rode Kruis, Unicef, dat soort organisaties.'

Drinkwater voor Marshall-eilanden

Visser hoefde nooit langer dan een paar weken van huis. Tot hij de vraag van International Organization for Migration (IOM) kreeg of hij drie maanden naar de Marshall-eilanden in de Stille Oceaan kon. 'Dat vond ik zo gaaf. Daar was ik nog nooit geweest. Maar het was niet te combineren met mijn werk.' Hij nam de sprong en zegde zijn baan bij het waterschap op. 'De Marshall-eilanden waren een onwijze ervaring. De bevolking van de grote groep piepkleine eilanden, soms honderden

kilometers uit elkaar, is er voor drinkwater volledig aangewezen op regenwater. Laat er twee jaar in het regenseizoen geen regen zijn gevallen! We hebben ontziltingsinstallaties geleverd en onderzocht hoe de regenwateropvang is te verbeteren. Ik had een team onderzoekers gerekruteerd, die me zou helpen en charterde een vliegtuigje. Het was een hele logistieke operatie. De onderzoekers werden op een eiland gedropt en zouden later weer opgehaald worden. De eerste twee keer wilde ik mee. Het vliegtuig dropte ons maar kreeg op de terugweg panne. Daar zat ik dan; vijf dagen met één schone onderbroek op een eilandje met niks. Uiteindelijk is een boot gestuurd. Ook de andere eilandjes hebben we met de boot gedaan.' Sinds dit avontuur is Visser voltiids zzp'er. Zijn buitenlandse reizen duren niet langer dan twee maanden, zodat hij zijn twee kinderen, die hij samen met Margriet heeft (ook een Larensteiner), kan zien opgroeien. Want behalve een globetrotter is hij ook heel huiselijk. Lees zijn LinkedIn-profiel: 'Naast projectmanager ben ik een ervaren huisman, vader, amateur-kok en behoorlijk handig; ik sleutel graag aan auto, motor en fiets, kan een behoorlijk muurtje metselen en straatje leggen en heb onze huidige woning geheel gestript en verbouwd.'

CARRIÈRE

Marco Visser

Opleiding / Hogeschool Van Hall Larenstein / UNESCO-IHE Institute for Water Education, MSc Land en Watermanagement (1996); Hogeschool Van Hall Larenstein, HBO International Land & Watermanagement (1994)

Werk / Projectcoördinator Water, Sanitation and Hygiene (WASH) bij Artsen zonder Grenzen (1997-2000), vestigingsmanager bij Eekels Pompen (2000-2002), adviseur WASH (2002-2006) en afdelingscoördinator WASH (2006-2009) bij Artsen zonder Grenzen, project- en contractmanager bij Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (2009-2013), oprichter en consultant humanitaire hulp van WASH for life (sinds 2010)

Regionale kantoren wereldwijd

Om vanuit Aartswoud wereldwijd klussen binnen te halen, wil Visser regionale kantoren opzetten in het Midden-Oosten, Afrika, Oceanië en Pacific. 'Ik probeer partners te vinden in die hotspots om later verder uit te breiden. Omdat ik geen eigen vermogen heb, kan ik geen banen maar wel commissie aanbieden. Wanneer iemand een klus voor mij binnenhaalt, krijgt diegene commissie of kan het zelf uitvoeren. In Libanon heb ik iemand die als vertegenwoordiger voor het Midden-Oosten klussen kan binnenhalen. In het Midden-Oosten worden veel mensen in vluchtelingenkampen opgevangen. Er is veel te doen: evaluaties, advisering, dat soort zaken. Ook ben ik in gesprek met iemand in Australië die veel ervaring heeft in de Pacific, waar de klimaatsverandering voor veel problemen zorgt. Het zijn ideeën waar ik nu volop mee bezig ben. Mijn idee is om dé wereldleider voor WASH noodhulp te worden.' Het klinkt nogal ambitieus en dat is het natuurlijk ook. 'Er zijn er meer zoals ik met veel ervaring en er zijn enkele adviesbureaus die zich richten op de humanitaire sector, maar echt een bedrijf dat gespecialiseerd is in WASH in emergencies bestaat er eigenlijk niet. Veel organisaties richten zich ook nog eens uitsluitend op schoon drinkwater, terwijl sanitatie en hygiëne minstens zo belangrijk zijn. Dat probeer ik uit te dragen. Verzorg je alleen de watervoorziening maar is de hygiëne niet op orde, dan schiet je nog steeds niet veel op. Door de sector te helpen verbeteren, wordt

In een Servisch vluchtelingenkamp.

uiteindelijk de hulpverlening aan de mensen die het nodig hebben nog effectiever en efficiënter.'

Reünie

Terug naar de prijs Alumnus van het Jaar. Die zal nog "verplichtingen" met zich meebrengen: inzet voor de VVA en hogeschool VHL. Daarover gaat het groepje alumni rondom Van den Berg zich tijdens de VVA-excursie op 17 maart naar de La Trappe brouwerij beraden. Het is gelijk ook een soort reünie. Ze kennen elkaar van hun studietijd. Samen vierden ze Sinterklaas en vonden elkaar minstens drie avonden in de week voor of achter de bar bij Quercus. 'We waren een vriendengroep.' 'Ik heb genoten van mijn studententijd. De praktische inslag van de opleiding beviel mij stukken beter dan het theoretische karakter van de Wageningen Universiteit. Daar heb ik het maar vier maanden uitgehouden. Bij Larenstein was er gelijk in het eerste jaar al een landbouwstage en een week trekker rijden in Schoondijke. Het derde en vierde jaar was vrijwel alleen maar praktijk en cursussen. De MSc daarna vond ik ook erg waardevol: veel projectmanagement en omdat ik de enige 'tropenstudent' van dat jaar was, mocht ik colleges volgen bij UNESCO-IHE in Delft. Fantastisch! Ik begrijp dat Land & Watermanagement zijn internationale component heeft verloren, maar gelukkig is International Development Management hiervoor in de plaats gekomen. Hierbij kun je je zelfs specialiseren in Disaster Risk Management. Misschien kan ik in de toekomst wel stage- of afstudeerplekken aanbieden', grapt hij.

TEKST TAMARA VAN TRICHT EN RIA DUBBELDAM

Het was zijn zoon die hem op het idee bracht om arbeidshygiënist te worden. En zo probeert Hans Hofmeester tegenwoordig de gezondheid van werknemers in de bodemsector te verbeteren. VVA Magazine was benieuwd naar het achterliggende verhaal en zocht hem op.

'Gezondheid en levensgeluk zijn voor mensen het belangrijkste'

Je hebt een opleiding op Larenstein gevolgd. Daarna ben je naar Wageningen Universiteit gegaan. Waarom?

'Ik had nog geen zin om te gaan werken, dus ben ik verder gaan studeren. Ik ben een generalist en heb het gevoel dat het grotere geheel belangrijker is dan het detail. Daarom heb ik in Wageningen zoveel mogelijk vakken gevolgd variërend van milieurecht tot bodemsanerings-technieken, maar ook milieusociologie en de relativiteitstheorie van Einstein. Toen ik na drie jaar uit Wageningen met mijn diploma vertrok, werd me verteld: 'Je bent als HBO-er gekomen en dat ook geleven. Je bent hier geen "echte" wetenschapper geworden.'

In 1994 ging je werken bij Grondslag BV en daar werk je nog steeds. Heb je nooit behoefte gehad aan een andere werk-omgeving?

'Nee, ik heb het nog steeds enorm naar mijn zin. In de loop van de tijd kon ik doorgroeien van veldwerker naar projectleider en vestigingsmanager. Van die laatste functie zag ik echter af, omdat ik vond dat ik dan vijf dagen per week in Kamerik op kantoor zou moeten zijn. Op dat moment werkte ik als projectleider al veel vanuit huis en dan zou reizen teveel tijd gaan kosten. Een andere reden was dat een van mijn zonen ernstig ziek werd en in een rolstoel terecht kwam. Hierdoor was het voor mij nog lastiger om bepaalde vrijheden op te geven.'

Na een aantal jaren ben je weer gaan studeren. Nu voor arbeidshygiënist. Waarom deze studie?

'Bodemkunde is een heel interessant vak, maar ik wilde me meer bemoeien met echte gezondheidsproblemen van mensen en dat had eigenlijk opnieuw te maken met mijn zoon die ziek werd. Hierdoor ging ik me afvragen wat nu echt belangrijk is in het leven. In mijn beleving is dat de gezondheid van mensen en daarmee ook hun geluk.'

Wat doet een arbeidshygiënist?

'Een arbeidshygiënist onderzoekt en adviseert werkgevers en werknemers op gebied van gezondheid en veiligheid. Ik begeleid bijvoorbeeld aannemers en adviesbureaus in de bodemonderzoeksen advieswereld, maar voer ook blootstellingsonderzoeken uit naar kwartsstof, asbest, asfaltdamp, dieselmotoren-emissie (DME) en andere chemische gassen en dampen. Daarnaast adviseer ik op het gebied van luchtklimaat en

ergonomie, maar ik overleg ook regelmatig met bijvoorbeeld bedrijfsartsen of HVK'ers (Hoger Veiligheidskundigen) over dingen die we tegenkomen.'

Zoals?

'Het kan voorkomen dat een bedrijfsarts mij raadpleegt over meerdere werknemers met kanker binnen één bedrijf. Hij wil weten of er een causaal verband bestaat tussen de werkzaamheden die de mensen uitvoeren en de kanker. Vervolgens onderzoek ik de inhoud van hun werkzaamheden, de werkomgeving, de gebruikte stoffen, de dosis die ze binnen krijgen, wat die stoffen in het lichaam doen enzovoort. Die resultaten koppel ik terug naar de bedrijfsarts en de betrokken werknemers, zodat we al dan niet een definitief verband kunnen aantonen en het bedrijf ervan kan leren. Als er geen verband te vinden is stopt het onderzoek of gaan we verder, want er kunnen ook in de privésfeer dingen spelen. Benzeenblootstelling bijvoorbeeld kan voorkomen bij bodemverontreinigingen, maar ook omdat mensen graag aan brommertjes knutselen.'

Doe je nog andere dingen naast je werk?

'Ik loop hard en fiets graag op de racefiets. Daarnaast geef ik looptraining bij een voetbalvereniging. Verder vind ik het heerlijk om ieder weekend met mijn gehandicapte zoon vogels te kijken. Dus wij liggen regelmatig in de bosjes met verrekijkers te kijken wat er voorbij komt.'

TEKST EDWIN VRIEZEN

Naam Hans Hofmeester

Woonplaats Arnhem

Studie Hogeschool Larenstein, Land- en Watermanagement afstudeerrichting Westerse cultuurtechniek (1990), Wageningen Universiteit, Bodemsanering en milieurecht (1993), Universiteit Utrecht, Arbeidshygiëne (2001)

Functie Arbeidshygiënist bij Grondslag BV

Experimenteren met voedselbossen

Een aantal studenten en docenten van VHL en Helicon ervaren Park Lingezegen al als een inspirerende en innovatieve leer- en onderzoek-locatie. Tijdens de VVA-excursie in april (datum volgt) kan iedere deelnemer er inspiratie opdoen. Bijvoorbeeld over het fenomeen voedselbos. Op 2 oktober zijn er drie officieel geopend en er komen er nog een paar bij.

‘We vragen onderwijs- en kennisinstellingen om samen met ons het concept voedselbos verder te ontwikkelen’, nodigt Syne Fonk van EcoVrede uit. ‘Hiervoor hebben we al studenten aan het werk, ook van VHL. Er valt veel te monitoren: de ontwikkeling van mogelijke nieuwe voedselgewassen, de bodemvruchtbaarheid, de waterkwaliteit, de biodiversiteit en de interacties tussen planten. Heliconleerlingen hebben al twee keer een werk- en lesdag gehad, waarbij ze aangaven het voedselbos een mooi concept te vinden en er graag in te willen werken.’

Natuur omarmen

Het voedselbos is een relatief nieuw begrip, voortkomend uit een stroming in de landbouw die de natuur omarmt. ‘De basisgedachte is dat natuur de neiging heeft tot het vormen van bosgemeenschappen’, legt Fonk uit. ‘Waarom de natuur dan niet nabootsen en inzetten voor duurzame voedselproductie die de aarde niet uitput en vervuult? In een voedselbos bootsen we de gelaagde opbouw van een bos na met veel soorten eetbare planten en veel

biodiversiteit. Het levert veel winstpunten op: een rijker voedselaanbod, biodiversiteit en minder ziekten en plagen.’

Steeds meer wetenschappers onderbouwen de waarde van bomen, struiken en een grote variatie aan planten voor de landbouw. Een internationale onderzoeksgroep met Wageningse vertegenwoordiging publiceerde onlangs dat bomen op landbouwgrond klimaatslimme landbouw is. Bomen leggen niet alleen CO₂ vast, ze zorgen ook voor mildere temperaturen, houden meer vocht vast en leggen meer stikstof vast, wat bijdraagt aan de bodemvruchtbaarheid. In erosiegevoelige gebieden houden bomen de vruchtbare bovenlaag

vast. Een andere onderzoeksgroep met Wageningse, Engelse en Duitse wetenschappers concludeerde kort geleden dat een grote plantendiversiteit bijdraagt aan het behoud en herstel van bodemvruchtbaarheid. Wortels van verschillende plantensoorten vullen elkaar aan in de opbouw van bodemstructuur en -stabiliteit.

Levensvatbaar landbouwsysteem

Diverse wetenschappers, maatschappelijke organisaties, vele burgers en consumenten, en een groeiende groep boeren zijn er al lang van overtuigd dat de landbouw anders moet en kan. Toch klinkt het concept

in Park Lingezegen

voedselbos niet gelijk als een serieus alternatief voor de huidige landbouw. Fonk benadrukt dat het zeker de intentie is een systeem te ontwikkelen waaruit boeren hun inkomen kunnen halen, en dan op een duurzame, toekomstbestendige manier. 'Voedselbossen lijken erg arbeidsintensief, maar boeren hoeven niet langer te ploegen en op termijn ontstaat er een ecologisch systeem dat zichzelf in stand houdt en waardoor ziekten en plagen beheersbaar zijn.'

Plannen omgegooid

Park Lingezegen raakte enthousiast over het idee van voedselbossen. Ze wil als 'proeftuin' voor nieuwe ontwikkelingen er ruimte voor bieden. Projectdirecteur Jan Willem Kamerman: 'In 2015 kwam het concept voedselbossen ineens op in Nederland. Tijdens het congres Van Akker tot Bos kwam ik in aanraking met de Amerikaanse bosbouwer, akkerbouwer en veeteler Mark Sheppard en zijn ideeën over natuurherstellende landbouw. Zijn visie is: kijk naar wat de natuur doet en imiteer dat bij de voedselproductie. Het sprak ons aan. Het lag in de lijn met de vraag van enkele partijen die zich hadden gemeld met de vraag of ze een stukje grond konden krijgen voor de inrichting als voedselbos of voor permacultuur. We hadden de plannen voor een aantal bongerds, cultuurhistorisch passende elementen al gereed maar bedachten toen: een bongerd is eigenlijk een eenvoudige vorm voedselbos. Laten we het ontwerp voor de bongerds aanpassen. De parkdirectie wil graag ruimte geven aan maatschappelijke initiatieven. Het is belangrijk dat mensen zich betrokken voelen bij het park en zich ervoor willen

inzetten. We gaan daarom het experiment aan en zullen ontdekken wat de inzet van natuur voor voedselproductie oplevert.'

Heel verschillende voedselbossen

De drie voedselbossen (samen bijna 6 hectare) die afgelopen jaar zijn opgezet, zijn heel verschillend van opzet. De CiderGaard is een initiatief van een ondernemer die vooral rassen appelbomen heeft aangeplant en van de oogst cider wil gaan produceren. In het voedselbos Parkse Gaard van Overbetuwe Groen Natuurlijk samen met IVN staat educatie centraal. De EcoVredeGaard bestaat voor de helft uit voedselbos, de andere helft is boomgaard met een onderbegroeiing van struiken, kruiden en groenten. In het midden is een vijver, waar op kleine schaal experimenten komen met sawa-achtige teelten, zoals rijstteelt, gecombineerd met visteelt. Fonk: 'We experimenteren met diverse nieuwe voedselgewassen om te kijken of ze in ons veranderende ecosysteem passen. Door klimaatverandering verdwijnen er planten- en diersoorten, maar krijgen we er vanzelf ook soorten bij. Daarnaast brengen mensen door globalisering vele nieuwe planten en dieren naar Nederland.'

Nieuwe kavels

Park Lingezegen stelt inmiddels alweer vier nieuwe kavels beschikbaar voor natuurlijke landbouw. De parkorganisatie financiert de basisinrichting, de initiatiefnemers krijgen een beheervergoeding maar de beheerovereenkomst loopt slechts tot uiterlijk 31 december 2018. Kamerman: 'Dit komt omdat de provincie voornemens is alle heringerichte grond van Park Lingezegen, in totaal 400 hectare, te gaan verkopen. In de koopovereenkomst zal

Park Lingezegen wordt het landschapspark tussen Arnhem en Nijmegen met ruimte voor mens, water, landbouw, cultuur en natuur. 400 van de 1700 hectare landbouwgrond wordt daarvoor opnieuw ingericht. Het gebied is onderverdeeld in thema's zoals 'De Park', 'Waterrijk' en 'Landbouwland' met karakteristieke onderdelen zoals een stadspark en pluktuinen, Romeinse invloeden en waterpartijen met een waterbergende functie.

De VVA-excursie naar Park Lingezegen is voor VHL-studenten en Heliconleerlingen te bereiken per fiets of openbaar vervoer. Een bezoek dat voor alle studierichtingen interessant is! Opgave via www.vva-larenstein.nl

Meer informatie parklingezegen.nl en www.ecovredegaard.nl.

Voor een specifieke rondleiding op EcoVredeGaard: aanmelden via evstransitie@gmail.com, ook voor vragen.

staan dat de aanplant moet blijven, maar de toekomstige eigenaar kan ervoor kiezen het beheer zelf uit te voeren.' Desondanks hebben zich toch nieuwe initiatiefnemers aangemeld. Een idee is een voedselbos met oude appellassen. Een ander voedselbos heeft als rode draad vele rassen pruimenbomen en verder struiken, bessen en bijen. In totaal is er straks een hectare of 10 aan voedselbos. Daarnaast worden in het zuiden van het park de natuurakkers en bosjes omgevormd naar voedselbos.

De huidige initiatiefnemers hebben ondertussen goede hoop dat ze kunnen blijven. EcoVrede zal komend jaar de eerste oogst binnenhalen en die schenken aan de Voedselbank. Fonk: 'We hebben ook sociale doelen. In het voedselbos willen we voorbeelden geven van hoe mensen door het kweken van eigen groente, fruit en gebruiksgewassen meer zelfredzaam kunnen zijn.'

TEKST RIA DUBBELDAM, FOTO'S KIRSTEN DEN BOEF

Slopen maar die wederopbouwarchitectuur

Leden en studenten bekeken tijdens de VVA-excursie in Nagele (zie pagina 22) een fraai voorbeeld van de ideële nieuwbouw uit de jaren vijftig en zestig, die bekend staat als wederopbouwarchitectuur. Nederland staat vol met woningen en portiekflats uit die tijd. De sobere, strakke architectuur past echter niet meer bij de huidige woon- en leefnormen. Velen ervaren de betonbouw en het bijbehorende groen als troosteloos, fantasieloos, saai en sleets. Wat te doen? Slopen maar en duurzame, inspirerende nieuwbouw terugzetten met een dito openbare ruimte?

Reacties

Bennie Slegers

Tuin- en
Landschapsinrichting, 1996
Adviseur Vastgoedplannen
bij Rijksvastgoedbedrijf

'Je kunt niet zomaar zeggen dat alles gesloopt moet worden. Het is een onderdeel van onze cultuurhistorie op stedenbouwkundig gebied. Daarnaast moet het in de juiste context worden gezien. Elke situatie zal afzonderlijk moeten worden bekeken en geanalyseerd: wat is de huidige staat, hoe ligt het in de omgeving, wat zijn de relaties met de omgeving et cetera. **Wellicht is met enkele gerichte ingrepen de kwaliteit al aanzienlijk te verbeteren.** Denk hierbij aan technische aanpassingen aan gebouwen of aanpassingen van de stedelijke structuur, met wellicht een

gerichte sloop van een gebouw en nieuwbouw, of de herinrichting van de openbare ruimte.'

Petra van Duivenvoorde

Tuin- en
Landschapsinrichting, 2003
Eigenaar Petra van Duivenvoorde
Tuin & Landschap Ontwerp

'Klinkt lekker opgeruimd, opnieuw beginnen, in de geest van toen. Nagele vond ik in mijn studietijd eenvormig, begreep de bijzonderheid niet. Maar het straalt een mooie rust uit. Een totaal dorp in moderne stedenbouw, uniek. Wederopbouwarchitectuur vertelt een verhaal over de plek, de samenleving van toen. Mijn opa heeft gewerkt aan de drooglegging van de Noordoostpolder, wilde er boeren. Was ik bijna in Nagele geboren, wat had ik dan gevonden? Trots op die pioniersgeest, de bevlogenheid en frisse moderne denkwijze? Dat idealisme is prachtig, de

waarde van de buitenruimte uit deze periode des te groter; ruim en echt groen. **Laat dit gezond groen uitgangspunt zijn; Building the Future.** Maatwerk dus, fraai erfgoed eerbiedig behouden en sloop daarnaast wat niet functioneert, maar verbindt eraan binnen de contourpercentages nieuw te bouwen. Hoeven we ons ook niet zo ontwikkelafhankelijk op te stellen. Denken vanuit de inhoud, de 'ruimte' van toen respecterend. En stijlkenmerken meegeven voor nieuwbouw; strak en fris in een stevige groene jas, die past.'

Stephan Eikemans

Bos- en Natuurbeheer, 1993
Cartograaf en medior GIS-specialist
bij Ministerie van Defensie

'Ik ben geboren in de tijd van de wederopbouw. Op hetzelfde moment kwamen ook de wijken tot stand waarover de stelling gaat. Lang zijn dit soort wijken gesloopt, omdat dat goedkoper was of omdat de bebouwing niet meer functioneerde. Jammer, want het is best mogelijk om deze wijken of afzonderlijke gebouwen te hergebruiken voor de toekomst. Gelukkig zoekt men steeds meer naar duurzame oplossingen. Het is dan wel verstandig om niet alleen te kijken naar de woningen, maar ook naar de leeftijd van de bewoners.

Wanneer de gemiddelde leeftijd van de bewoners hoger wordt, zijn er geen kinderen meer die naar de scholen gaan en worden buurten vanzelf sober en stiller (troosteloos en sleets). **Door diverse leeftijdsgroepen actief te mengen hou je activiteit in een buurt** met als gevolg dat de bestaande bebouwing gebruikt blijft worden. Soms zal de wederopbouwstijl dan duidelijk zichtbaar blijven, in andere gevallen geven mensen er hun eigen draai aan.'

Irene Reitsma

Tuin- en
Landschapsinrichting, 2001
Adviseur Stedenbouw bij gemeente
Leeuwarden

'Ik hou er eigenlijk niet van om een stelling te beantwoorden met ja én nee. Maar in dit geval ga ik het, na er lang over nagedacht te hebben, toch doen. Net als in alle andere architectuurperiodes heb je tijdloze hoogwaardige architectuur en "modieuze" architectuur. Persoonlijk word ik al langere tijd aangetrokken door de meubels en interieurs uit die tijd. Eames, Pastoe en Gispen doen het al jaren goed. Bij de gebouwen duurde het wat langer tot ik de schoonheid ervan inzag. **De goede architecten lieten echter zien dat ze oog voor detail hadden en**

pasten de nieuwe materialen uit die tijd gedurfd toe. Hun vrije vertaling van historische elementen zorgden voor opvallende details in het metselwerk, betonnen decoraties en prachtige balkonhekken. Koesteren deze gebouwen! De slechte modieuze voorbeelden hebben geresulteerd in troosteloze woonbuurten waar de gebouwen in de jaren met weinig respect zijn gerenoveerd. Wat mij betreft slopen we die en bouwen we er goede energie-neutrale woningen voor terug. Maar wel graag met de zorgvuldigheid van de goede architecten uit de wederopbouwperiode.'

Marlien van de Ven

RHSTL Boskoop, richting
ontwerp, 1983, richting
beheer, 1985
Afdelingshoofd Beheer en Beleid
bij DG Groep BV

'Deze stelling is wel erg kort door de bocht. "Bezint eer ge begint" is beter van toepassing. Nederland staat inderdaad vol met woningen en portiekflats uit de wederopbouwperiode. De sobere, strakke architectuur vinden veel mensen saai en niet meer van deze tijd, wat regelmatig ingrijpende vernieuwingsoperaties tot gevolg heeft. Dat is in veel gevallen terecht (te kleine woningen, geen economische dragers meer, leegstand, verandering van woonwensen, samenstelling huishoudens et cetera), **maar beter is het, het bijzondere karakter van deze gebieden te**

behouden. Juist landschaps-architecten en stedenbouwers zouden zich hier bewust van moeten zijn. Er is namelijk geen periode, waarin groen zo'n grote rol speelde als tijdens de wederopbouw. Licht, lucht en ruimte was het streven. Het groen werd ontworpen vanaf de voordeur tot in het buitengebied. Lees Yttje Feddes over Amsterdam Nieuw West – De groene kracht. In de wederopbouw wijken kan het groen richting geven aan de transformatie. Door juist het groen te behouden blijkt het de basis en versterking voor de stedelijke vernieuwing in deze wijken!'

Leo Rusman

Tuin- en
Landschapsinrichting, 1979
Projectleider gebiedsontwikkeling
Ingenieursbureau gemeente
Amsterdam

'Architectuur is in veel gevallen een visie en afspiegeling van normen, waarden, behoeften en cultuur van de tijd van bouwen. Wederopbouwarchitectuur uit de jaren 50 en 60 is hiervan een goed voorbeeld. Ik zie deze periode van bouwen als een cultureel erfgoed, dat we niet zonder meer moeten verwijderen. Maak een goede kwaliteits- en ruimtelijke analyse van zowel de bestaande gebouwen als openbare ruimte en leg dit naast de visie van het te ontwikkelen gebied. **De uitdaging vind ik veel interessanter (maar zeker niet makkelijker) om zo goed mogelijk oud en**

nieuw met elkaar te verweven. Kies elementen uit bestaande bouw en openbare ruimte die je waardevol vindt, renoveer ze en maak ze geschikt voor de huidige normen.'

Nagele vernieuwt met het Onderzoekslab

In de jaren 50 gebeurde er iets revolutionairs in de Noordoostpolder. Een groep van dertig architecten ontwierp Nagele, een dorp anders dan alle andere in die tijd. Licht, lucht en ruimte moesten het dorp doen sprankelen. Maar tijden veranderen en het dorp raakte in verval. Het ontwerp van destijds is aan een upgrade toe.

Vrijwilligers en twee stedenbouwkundigen van de gemeente Noordoostpolder vertellen het verhaal van Nagele tijdens de VVA-excursie op 25 november. In de jaren 30 van de vorige eeuw werden de eerste plannen gemaakt voor de huidige inrichting van de Noordoostpolder. Het duurde toen nog wel even voor er daadwerkelijk iets gebeurde: op 9 september 1942 viel de polder definitief droog. De voortgang van de ontginningen in de polder bepaalde daarna het moment waarop de dorpen werden gesticht. In 1943 was Emmeloord het eerste dorp. Nagele was in 1954 het negende van de in totaal elf dorpen.

Functioniescheiden

Voor de bouw van de meeste dorpen werden architecten aangetrokken die ontwierpen volgens de Delftse School. Deze stijl kenmerkt zich door vrij gesloten gevels opgetrokken uit baksteen met verticale openingen en hellende daken.

Nagele werd echter als enige door andere architecten ontworpen volgens de principes van Het Nieuwe Bouwen: licht, lucht en ruimte. Een belangrijk kenmerk van deze stijl is functiescheiding. Door groen en bebouwing te ordenen kregen functies als parkeren, wonen en spelen elk een eigen plek. Dit leidde tot een stempel met een vast patroon. Door deze stempel als een mal te herhalen en soms te kantelen, werd het dorp opgebouwd.

Aanvankelijk was de bevolkings-samenstelling vrij homogeen: de eerste polderbewoners mochten niet ouder zijn dan 50 jaar. Maar nu de bevolking krimpt (Nagele telt momenteel circa 2000 inwoners) en vergrijsd is er woningleegstand ontstaan. Er zijn meer knelpunten: de lage huizenprijzen trekken onder meer slechtegeïntegreerde arbeidsmigranten aan. De sociale samenhang is zwak en de betrokkenheid van bewoners bij de openbare

ruimte is klein. Maar de leegstand biedt ook kansen. 'De leegstaande woningen laten wij bewust leeg en dienen als wisselwoning. Mensen die tijdelijke woonruimte zoeken kunnen hier terecht', vertelt een vrijwilligster.

Onderzoekslab

De gemeente wil de negatieve spiraal waarin het dorp zich bevindt stoppen en startte in 2009 het Onderzoekslab Nagele. Samen met bewoners wil ze de kwaliteiten van de plaats weer zichtbaar maken. Doordat het Rijk in 2013 een dertigtal wederopbouwgebieden aanwees, waaronder heel Nagele, biedt dit kansen voor extra financiële ondersteuning. Stedenbouwkundigen kijken opnieuw naar het ontwerp-vraagstuk. Een van hen zegt hierover: 'De bijzondere geschiedenis was zowel bij de inwoners als bij de gemeente weggezaaid en dat willen we weer naar boven halen.'

In de praktijk

Het valt nog niet altijd mee inwoners te enthousiasmeren. De straten ogen vaak rommelig, bijvoorbeeld door een diversiteit aan erfafscheidingen in uiteenlopende staat. De stedenbouwkundigen dagen inwoners uit om deel te nemen aan workshops en bijeenkomsten en hebben een 'pokerspel' bedacht, waarin inwoners hun inzet konden vastleggen op waardevolle en positieve elementen. Eén woonhof is inmiddels succesvol afgerond. Of dit een sneeuwbal effect teweeg zal brengen, is nog niet duidelijk. 'De bewoners moeten zelf het bijzondere karakter van hun dorp gaan waarderen en zich willen inzetten. Het blijft een uitdaging om daarvoor voldoende draagvlak te krijgen.'

TEKST LEONIE HEUTINCK EN EDWIN VRIEZEN, FOTO'S CHRISTEL KLAREN

AGENDA

31 maart

Workshop Versterk je netwerk met LinkedIn

LinkedIn is veel meer dan een online cv en heeft inmiddels vele mogelijkheden. Dit groeiende sociale netwerk is het medium voor professionals om het netwerk te versterken. Aanvang 13.30 uur op Van Hall Larenstein Velp, €25,00 voor VVA-leden en studenten en €35,00 voor niet-leden.

3 april

Natuurdocumentaire 'Levende Rivier'

Studievereniging LaarX. Film-première natuurdocumentaire 'Levende Rivier' van Ruben Smit. Na afloop een Q&A. Kaarten reserveren: zie pagina 7. Of op 3 april vanaf 18:00 aan de kassa (ingang Hogeschool Van Hall Larenstein).

14 april (datum onder voorbehoud)

VVA-excursie Park Lingezegen

Park Lingezegen is een nieuw landschapspark van 1700 hectare tussen Arnhem en Nijmegen. Het gebied is onderverdeeld in thema's zoals de 'De Park', 'Waterrijk' en 'Landbouwhand', die ook weer karakteristieke onderdelen hebben zoals een stadspark met boomgaarden en pluktuinen, Romeinse invloeden en waterpartijen met een waterbergende functie. Een bezoek dat voor alle studierichtingen interessant is! Lees meer over de voedselbossen van Park Lingezegen op pagina 18.

18 april
ALV

De halfjaarlijkse Algemene Ledenvergadering vindt dit keer plaats op het Landgoed Larenstein bij Helicon. De ALV vindt plaats van 18.30 tot 20.00 uur en aansluitend zal een lezing gehouden worden in samenwerking met

LaarX. De avond wordt afgesloten met een netwerkbordel.

12 mei

Macrofotografie met Chris Ruijter

Door het grote succes van de vorige workshop gaan we de macrofotografie opnieuw ontdekken. Beginnend of gevorderd fotograaf? Het maakt niet uit, in deze workshop kun je veel leren en gelijk toepassen. Nadere informatie zoals, plaats en tijdstip volgt. €25,00 voor VVA-leden en studenten en €35,00 voor niet-leden.

19 mei

VVA-excursie Reeuwijkse Plassen + borrel en maaltijd

Door eeuwenlang turfsteekten zijn de Reeuwijkse Plassen ontstaan, een uniek natuur- en recreatiegebied, een soort Central Park in het hart van een metropool. De excursie begint op het boezemgemaal van het Hoogheemraadschap van Rijnland in Gouda met een uitleg en een rondleiding. Daarna gaan we naar het Wetland-informatiecentrum te Reeuwijk. Hier gaan we met traditionele bokken (open motorboten) op zoek naar vogels en vissen in het wetland van de Reeuwijkse plassen en polders. Ook krijgen we uitleg over een nieuw concept samenwerking in het natuurbeheer tussen Staatsbosbeheer en een lokale agrariër.

9 juni

VVA-excursie Vismigratie

De excursie vindt plaats bij natuuractiviteitencentrum De Koppel in Hardenberg. Eerst is er een presentatie over het project 'Swimway Vecht'. In dit project zijn migratieroutes in kaart gebracht en aanwezige migratievoorzieningen geëvalu-

ECOSTAD
DUURZAAM DURVEN DOEN

Van der Tol
deelt groen

**Per direct PROJECTLEIDER
Aanleg gezocht!**

Ontwikkel vandaag de steden van morgen.

Van der Tol draagt bij aan de klimaatbestendige stad van de toekomst met de focus op Waterbeheer, Biodiversiteit, Urban heat island effect en Sick building syndrome.

Bekijk deze vacature Projectleider Aanleg op vandertolbv.nl/carriere-kansen/werken-bij-van-der-tol/ en solliciteer direct!

vacature

eerd. De doelstelling van het project is het opstellen van een gezamenlijke strategie voor monitoring van stroomopwaartse en stroomafwaartse vismigratie op de Overijsselse Vecht. De excursie zal vervolgd worden door een terreinbezoek.

23 juni

Excursie Better Wetter

Programma volgt.

28 september t/m
1 oktober

Buitenlandexcursie Ierland

Programma onder voorbehoud. Het vertrek is vanaf Schiphol. We vliegen naar Cork. Van hieruit gaan we met de bus naar Cobh (Titanic) en Middleton (Whiskey). De overnachtingen zullen zijn in Bantry. We bezoeken een agrariër in de omgeving van Bantry, de Italiaanse tuinen op Garnish

Island, Glengarriff Nature Reserve en als laatste een mosselkwekerij. Op zondag 1 oktober vliegen we begin van de avond terug. De inschrijving via de website is reeds gestart.

VHL Trainingen en Cursussen

6 april

Informatieavond master Project- en procesmanagement

Hogeschool Van Hall Larenstein organiseert op 6 april vanaf 17:15 uur een gratis informatieavond over de master in deeltijd Project- en procesmanagement. Interesse? Stuur dan voor 31 maart een e-mail o.v.v. "informatieavond master" voorzien van uw naam en telefoonnummer naar: info.tc@hvhl.nl

'Komt, makkers, mee naar buiten'

in de voetsporen van Eli Heimans en Jac.P. Thijsse

- AANBIEDING -
geen verzendkosten

40 favoriete
wandelingen van
natuurbeschermers
inclusief routes,
flora en fauna

€ 20,-

geldig t/m 30 april
bij bestelling op
uitgeverijblauwdruk.nl

kortingscode
@VVA

blauwdruk

Vereniging van
Afgestudeerden Larenstein

gaw ontwerp+communicatie

t. 0317 427511 | info@gaw.nl | www.gaw.nl

BOEKEN
TIJDSCHRIFTEN
WEBSITES
E-NIEUWSBRIEVEN
XTEKSTEN
FOTO'S
BEELDBANKEN
WEBFILMS
HUISSTIJLEN
AFFICHES
BELETERING
BEURSSTANDS
LOGO'S
ADVERTENTIES

VVA Larenstein is op korte termijn op zoek naar een:

- **Penningmeester**
- **Secretaris**
- **Overige Bestuursleden**

Heb je interesse in één van de bestuursfuncties neem dan contact op met het VVA Bureau,
Telefoon 026-3695725
Mailen kan uiteraard ook:
officemanager@vva-larenstein.nl